

Przedmowa, XVII

Podziękowania, XXI

- 1 Badanie historii psychologii, 1**
 - Rozwój współczesnej psychologii, 2**
 - Znaczenie przeszłości dla zrozumienia teraźniejszości, 3**
 - Dane historyczne: rekonstrukcja przeszłości psychologii, 6**
 - Historiografia: jak badamy historię, 6
 - Dane utracone lub utajnione, 7
 - Dane zniekształcone w przekładzie, 9
 - Dane stronnicze, 9
 - Czynniki kontekstowe w psychologii, 11**
 - Warunki ekonomiczne, 11
 - Wojna, 12
 - Upředzenia i dyskryminacja, 12
 - Koncepcje historii nauki, 18**
 - Teoria personalistyczna, 18
 - Teoria naturalistyczna, 18
 - Szkoły myślenia w rozwoju współczesnej psychologii, 21**
 - Plan książki, 23**
 - Pytania do dyskusji, 24*
 - Lektura zalecana, 24*
- 2 Wpływ filozofii na powstanie psychologii, 27**
 - Duch mechanicyzmu, 28**
 - Wszechświat jako zegar, 29**
 - Determinizm i redukcjonizm, 30
 - Automaty, 31
 - Ludzie maszyny, 32
 - Maszyna licząca, 34
 - Początki nowożytnej nauki, 37**
 - René Descartes (1596–1650), 37
 - Znaczenie Kartezjusza: mechanicyzm i problem psychofizyczny, 39**
 - Natura ciała, 40
 - Oddziaływanie psychofizyczne, 42
 - Teoria idei, 42
 - Filozoficzne podstawy nowej psychologii: pozytywizm, materializm i empiryzm, 44**
 - Auguste Comte (1798–1857), 44
 - John Locke (1632–1704), 45
 - Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat empiryzmu, zaczerpnięty z *Rozważań dotyczących rozumu ludzkiego* (1690) Johna Locke'a, 47

George Berkeley (1685–1753), 50

David Hume (1711–1776), 53

David Hartley (1705–1757), 54

James Mill (1773–1836), 55

John Stuart Mill (1806–1873), 56

Znaczenie empiryzmu dla psychologii, 58

Pytania do dyskusji, 59

Lektura zalecana, 59

3 Wpływ fizjologii na powstanie psychologii, 61

Znaczenie obserwatora, 62

Rozwój dziewiętnastowiecznej fizjologii, 63

Badania nad czynnościami mózgu: odwzorowanie od wewnątrz, 63

Badania nad czynnościami mózgu: odwzorowanie od zewnątrz, 65

Badania nad układem nerwowym, 67

Duch mechanistyczny, 68

Początki psychologii eksperymentalnej, 69

Dlaczego Niemcy?, 69

Hermann von Helmholtz (1821–1894), 71

Życie Helmholtza, 71

Dokonania Helmholtza: impuls nerwowy, widzenie i słyszenie, 72

Ernst Weber (1795–1878), 74

Dwupunktowe progi, 74

Ledwie dostrzegalne różnice, 74

Gustav Theodor Fechner (1801–1887), 75

Życie Fechnera, 76

Psychika i ciało: stosunek ilościowy, 77

Metody psychofizyki, 79

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat psychofizyki, zaczerpnięty z *Elemente der Psychophysik* (1860) Gustava Fechnera, 80

Formalne utworzenie psychologii, 82

Pytania do dyskusji, 82

Lektura zalecana, 83

4 Nowa psychologia, 85

Ojciec założyciel współczesnej psychologii, 86

Wilhelm Wundt (1832–1920), 87

Życie Wundta, 87

Okres lipski, 89

Etnopsychologia, 90

Badanie świadomego doświadczenia, 92

7 Metoda introspekcji, 93

Elementy świadomego doświadczenia, 95

Organizacja elementów świadomego doświadczenia, 96

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat prawa rezultant psychicznych i zasady syntezy twórczej, zaczerpnięty z *Grundriss der Psychologie* (1896) Wilhelma Wundta, 97

Losy psychologii Wundta w Niemczech, 98

- Krytyka psychologii Wundta, 99
- Dziedzictwo Wundta, 100
- Inne kierunki rozwoju psychologii niemieckiej, 101**
- Hermann Ebbinghaus (1850–1909), 101**
 - Życie Ebbinghause, 101
 - Badania nad uczeniem się, 102
 - Badania z użyciem nonsensownych sylab, 103
 - Inne dokonania Ebbinghause w dziedzinie psychologii, 105
- Franz Brentano (1838–1917), 106**
 - Badanie aktów psychicznych, 107
- Carl Stumpf (1848–1936), 108**
 - Fenomenologia, 109
- Oswald Külpe (1862–1915), 109**
 - Niezgodności między Külpem a Wundtem, 110
 - Systematyczny eksperyment introspekcyjny, 110
 - Myślenie nieobrazowe, 111
 - Tematy badawcze podejmowane w laboratorium w Würzburgu, 112
- Uwaga końcowa, 112**
- Pytania do dyskusji, 113*
- Lektura zalecana, 114*
- 5 Strukturalizm, 115**
- Edward Bradford Titchener (1867–1927), 116**
 - Życie Titchenera, 116
 - Eksperymentatorzy Titchenera: kobietom wstęp wzbroniony!, 119
 - Treść świadomego doświadczenia, 120
 - Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat strukturalizmu, zaczerpnięty z *A Textbook of Psychology* (1909) E.B. Titchenera, 121
 - Introspekcja, 123
 - Elementy świadomości, 125
- Krytyka strukturalizmu, 127**
 - Krytyka introspekcji, 128
 - Dodatkowa krytyka systemu Titchenera, 130
- Znaczenie strukturalizmu, 131**
- Pytania do dyskusji, 131*
- Lektura zalecana, 132*
- 6 Funkcjonalizm: wcześniejsze wpływy, 133**
- Protest funkcjonalistyczny, 134**
- Prekursorzy funkcjonalizmu, 134**
- Rewolucja z powodu ewolucji: Charles Darwin (1809–1882), 135**
 - Życie Darwina, 137
 - O powstawaniu gatunków drogą doboru naturalnego, 140
 - Dzioby zięb: ewolucja w działaniu, 144
 - Ewolucja maszyn, 145
 - Wpływ Darwina na psychologię, 146
 - Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy zaczerpnięty z *Autobiografii* (1876) Charlesa Darwina, 148

Różnice indywidualne: Francis Galton (1822–1911), 149

Życie Galtona, 150

Dziedziczenie zdolności umysłowych, 151

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy zaczerpnięty z *Hereditary Genius: An Inquiry into Its Laws and Consequences* (1869)

Francisa Galtona, 152

Metody statystyczne, 153

Testy zdolności umysłowych, 154

Kojarzenie idei, 156

Wyobrażenia umysłowe, 157

Arytmetyka zapachowa i inne zagadnienia, 157

Uwaga końcowa, 158

Zoopsychologia i rozwój funkcjonalizmu, 159

George John Romanes (1848–1894), 160

C. Lloyd Morgan (1852–1936), 162

Uwaga końcowa, 163

*Pytania do dyskusji, 164**Lektura zalecana, 164***7 Funkcjonalizm: geneza i rozwój, 167**

Ewolucja wkracza do Ameryki, 168

Herbert Spencer (1820–1903), 168

Darwinizm społeczny, 169

Filozofia syntetyczna, 170

Bezustanna ewolucja maszyn, 171

Henry Hollerith i karty perforowane, 171

William James (1842–1910): prekursor psychologii funkcjonalnej, 172

Życie Jamesa, 173

The Principles of Psychology, 178

Przedmiot psychologii: nowe spojrzenie na świadomość, 179

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat świadomości, zaczerpnięty z *Psychologii. Kurs skrócony* (1892) Williama Jamesa, 180

Metody psychologii, 182

Pragmatyzm, 183

Teoria emocji, 183

Nawyk, 183

Funkcjonalna nierówność kobiet, 184

Mary Whiton Calkins (1863–1930), 184

Helen Bradford Thompson Woolley (1874–1947), 186

Leta Stetter Hollingworth (1886–1939), 188

Rozwój funkcjonalizmu jako szkoły myślenia, 189**7 Szkoła chicagowska, 190**

John Dewey (1859–1952), 190

Łuk odruchowy, 191

Uwaga końcowa, 192

James Rowland Angell (1869–1949), 192

Życie Angella, 192

Prowincja psychologii funkcjonalnej, 193

Uwaga końcowa, 194

- Harvey A. Carr (1873–1954), 194
 Funkcjonalizm: ostateczna postać, 195
 Funkcjonalizm na Uniwersytecie Columbia, 196
 Robert Sessions Woodworth (1869–1962), 196
 Życie Woodwortha, 197
 Psychologia dynamiczna, 197
 Krytyka funkcjonalizmu, 198
 Znaczenie funkcjonalizmu, 200
 Pytania do dyskusji, 200
 Lektura zalecana, 201
- 8 Psychologia stosowana: dziedzictwo funkcjonalizmu, 203
 W kierunku psychologii praktycznej, 204
 Rozwój psychologii amerykańskiej, 205
 Wpływ czynników ekonomicznych na psychologię stosowaną, 206
 Granville Stanley Hall (1844–1924), 208
 Życie Halla, 208
 Ewolucja i teoria rekapitulacji, 212
 Uwaga końcowa, 214
 James McKeen Cattell (1860–1944), 214
 Życie Cattella, 215
 Testy zdolności umysłowych, 218
 Uwaga końcowa, 219
 Ruch badań testowych, 220
 Binet, Terman i test IQ, 220
 Pierwsza wojna światowa i grupowe badania testowe, 222
 Wpływ medycyny i inżynierii, 224
 Różnice rasowe w zakresie inteligencji, 225
 Wkład kobiet w ruch badań testowych, 227
 Lightner Witmer (1867–1956), 228
 Życie Witmera, 229
 Kliniki oceny dziecka, 231
 Uwaga końcowa, 232
 Ruch psychologii klinicznej, 232
 Walter Dill Scott (1869–1955), 234
 Życie Scotta, 234
 Reklama i podatność na sugestie, 236
 Dobór pracowników, 237
 Uwaga końcowa, 237
 Ruch psychologii pracy i organizacji, 238
 Wpływ wojen światowych, 238
 Badania Hawthorne i problemy organizacji, 239
 Wkład kobiet w ruch psychologii pracy i organizacji, 240
 Hugo Münsterberg (1863–1916), 241
 Życie Münsterberga, 241
 Psychologia sądowa i zeznania naocznych świadków, 244
 Psychoterapia, 245
 Psychologia pracy, 245
 Uwaga końcowa, 246
 Psychologia stosowana w Stanach Zjednoczonych: narodowa mania, 246
 Uwaga końcowa, 249

Pytania do dyskusji, 249

Lektura zalecana, 250

9 Behawioryzm: wcześniejsze wpływy, 253

W kierunku nauki o zachowaniu, 254

Wpływ zoopsychologii na behawioryzm, 255

Jacques Loeb (1859–1924), 256

Szczury, mrówki i psychika zwierząt, 256

Sprytny Hans, sprytny koń, 260

Edward Lee Thorndike (1874–1949), 263

Życie Thorndike'a, 263

Koneksjonizm, 265

Skrzynka problemowa, 265

Prawa uczenia się, 267

Uwaga końcowa, 267

Iwan Pietrowicz Pawłow (1849–1936), 268

Życie Pawłowa, 268

Odruchy warunkowe, 271

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy zaczerpnięty z wykładów o czynności mózgu (1927) Iwana Pawłowa, 274

Uwaga na temat E.B. Twitmyera, 275

Uwaga końcowa, 276

Władimir Michajłowicz Biechtieriew (1857–1927), 278

Odruchy skojarzone, 278

Zoopsychologia i ruch praw zwierząt, 279

Wpływ psychologii funkcjonalnej na behawioryzm, 280

Pytania do dyskusji, 282

Lektura zalecana, 283

10 Behawioryzm: początki, 285

John B. Watson (1878–1958), 286

Życie Watsona, 286

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy zaczerpnięty z artykułu *Psychologia, jak widzi ją behawiorysta* (1913) Johna B. Watsona, 294

Reakcja na program Watsona, 296

Metody behawiorystyczne, 297

Przedmiot behawioryzmu, 299

Instynkty, 300

Emocje, 301

Procesy myślowe, 303

Popularność behawioryzmu, 304

Eksplzja psychologii, 306

Watson i ruch praw zwierząt, 308

Karl Lashley (1890–1958), 309

Krytyka behawioryzmu Watsona, 310

William McDougall (1871–1938), 310

Znaczenie behawioryzmu Watsona, 312

Pytania do dyskusji, 313

Lektura zalecana, 314

11 Behawioryzm: dalszy rozwój, 315

Trzy stadia behawioryzmu, 316

Operacjonizm, 316

Edward Chace Tolman (1886–1959), 318

Behawioryzm celowościowy, 318

Zmienne pośredniczące, 319

Teoria uczenia się, 320

Uwaga końcowa, 321

Clark Leonard Hull (1884–1952), 322

Życie Hulla, 322

Duch mechanicyzmu, 323

Obiektywna metodologia i kwantyfikacja, 323

Popędy, 324

Uczenie się, 325

Uwaga końcowa, 325

Burrhus Frederic Skinner (1904–1990), 326

Życie Skinnera, 326

Behawioryzm w ujęciu Skinnera, 329

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy zaczerpnięty z *Science and Human Behavior* (1953) B.F. Skinnera, 330

Warunkowanie instrumentalne, 331

Rozkłady wzmocnień, 332

Zachowanie werbalne, 334

Dziecięce łóżeczka powietrzne, maszyny uczące i pociski naprowadzane przez gołębie, 335

Walden two – wizja behawiorystycznego społeczeństwa, 336

Modyfikacja zachowania, 337

Zoopsychologia stosowana – IQ Zoo, 338

Krytyka Skinnerowskiego behawioryzmu, 338

Znaczenie behawioryzmu Skinnera, 339

Socjobehawioryzm: bunt poznawczy, 340**Albert Bandura (1925–), 340**

Teoria społeczno-poznawcza, 341

Poczucie skuteczności, 342

Modyfikacja zachowania, 343

Uwaga końcowa, 344

Julian Rotter (1916–), 345

Procesy poznawcze, 346

Umiejscowienie kontroli, 346

Uwaga końcowa, 349

Dalsze losy behawioryzmu, 349

Pytania do dyskusji, 350

Lektura zalecana, 351

12 Psychologia postaci (Gestalt), 353**Gestaltowska rewolta, 354**

Więcej w spostrzeżeniu niż się wydaje, 355

Wcześniejsze wpływy, 356**Zeitgeist w fizyce, 358**

- Zjawisko ϕ : sprzeciw wobec psychologii wundtowskiej, 358
 Max Wertheimer (1880–1943), 360
 Kurt Koffka (1886–1941), 361
 Wolfgang Köhler (1887–1967), 362
 Charakter gestaltowskiej rewolty, 364
 Prawa postaci dotyczące organizacji spostrzeżeń, 365
 Badania Gestalt nad uczeniem się: wgląd i dowody inteligencji u małp człekokształtnych, 367
 Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat psychologii postaci zaczerpnięty z *Intelligenzprüfungen an Menschenaffen* (1921) Wolfganga Köhlera, 368
 Uwaga końcowa, 371
 Myślenie produktywne u ludzi, 372
 Izomorfizm, 373
 Rozprzestrzenienie się psychologii postaci, 374
 Pojedynek z behawioryzmem, 375
 Psychologia postaci w nazistowskich Niemczech, 376
 Teoria pola: Kurt Lewin (1890–1947), 376
 Życie Lewina, 377
 Przestrzeń życiowa, 377
 Motywacja i efekt Zeigarnik, 379
 Psychologia społeczna, 380
 Krytyka psychologii postaci, 381
 Znaczenie psychologii postaci, 382
 Pytania do dyskusji, 382
 Lektura zalecana, 383
- 13 Psychoanaliza: początki, 385**
 Rozwój psychoanalizy, 386
 Wcześniejsze wpływy, 387
 Teorie nieświadomej psychiki, 387
 Dawniejsze poglądy na temat psychopatologii, 389
 Wpływ Charlesa Darwina, 393
 Dodatkowe wpływy, 394
 Sigmund Freud (1856–1939) i rozwój psychoanalizy, 395
 Przypadek Anny O., 398
 Seksualne podłoże nerwicy, 399
 Badania nad histerią, 400
 Spór o uwiedzenie w dzieciństwie, 401
 Analiza marzeń sennych, 404
 U szczytu powodzenia, 404
 Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat histerii, zaczerpnięty z pierwszego odczytu Sigmunda Freuda na Uniwersytecie Clarka, wygłoszonego 9 września 1909 roku, 407
 Psychoanaliza jako metoda leczenia, 410
 Psychoanaliza jako teoria osobowości, 413
 Popędy, 413
 Warstwy osobowości, 414

- Lęk, 416
 Stadia rozwoju psychoseksualnego, 416
 Mechanicyzm i determinizm w systemie Freuda, 418
 Relacje między psychoanalizą a psychologią, 419
 Naukowe uprawomocnienie koncepcji psychoanalitycznych, 421
 Krytyka psychoanalizy, 422
 Znaczenie psychoanalizy, 424
 Pytania do dyskusji, 426
 Lektura zalecana, 427
- 14 Psychoanaliza: dalszy rozwój, 429**
 Rywalizujące odłamy, 430
 Neofreudyści i psychologia ego, 430
 Anna Freud (1895–1982), 431
 Analiza dziecka, 432
 Uwaga końcowa, 433
 Teorie relacji z obiektem, 433
 Melanie Klein (1882–1960), 434
 Heinz Kohut (1913–1981), 434
 Carl Jung (1875–1961), 435
 Życie Junga, 435
 Psychologia analityczna, 437
 Nieświadomość zbiorowa, 438
 Archetypy, 439
 Introwersja i ekstrawersja, 440
 Typy psychologiczne: funkcje i postawy, 440
 Uwaga końcowa, 441
 Teorie psychospołeczne: *Zeitgeist* ponownie daje znać o sobie, 442
 Alfred Adler (1870–1937), 443
 Życie Adlera, 443
 Psychologia indywidualna, 444
 Poczucie niższości, 445
 Styl życia, 445
 Twórcza siła jaźni, 446
 Kolejność urodzeń, 446
 Uwaga końcowa, 447
 Karen Horney (1885–1952), 448
 Życie Horney, 448
 Polemiki z Freudem, 449
 Lęk podstawowy, 450
 Potrzeby neurotyczne, 451
 Wyidealizowany obraz Ja, 451
 Uwaga końcowa, 452
 Ewolucja teorii osobowości: psychologia humanistyczna, 453
 Wczesniejsze wpływy, 453
 Charakter psychologii humanistycznej, 454
 Abraham Maslow (1908–1970), 455
 Życie Masłowa, 455
 Samorealizacja, 456

Ich własnymi słowami: oryginalny materiał źródłowy na temat psychologii humanistycznej zaczerpnięty z książki *Motywacja i osobowość* (1970) Abrahama Maslowa, 458

Uwaga końcowa, 460

Carl Rogers (1902–1987), 461

Życie Rogersa, 461

Samourzeczywistnienie, 462

Uwaga końcowa, 463

Losy psychologii humanistycznej, 463

Psychologia pozytywna, 465

Tradycja psychoanalityczna w historii, 467

Pytania do dyskusji, 467

Lektura zalecana, 468

15 Współczesne trendy w psychologii, 471

Szkoły myślenia z perspektywy czasu, 472

Ruch poznawczy w psychologii, 474

Wcześniejsze wpływy, 475

Zeitgeist w fizyce, 476

Narodziny psychologii poznawczej, 478

George Miller (1920–), 478

Ośrodek Badań nad Procesami Poznawczymi, 479

Ulric Beisser (1928–), 481

Metafora komputerowa, 482

Rozwój współczesnych komputerów, 483

Sztuczna inteligencja, 484

Charakter psychologii poznawczej, 486

Poznawcza nauka o układzie nerwowym, 487

Rola introspekcji, 487

Poznanie nieświadome, 488

Procesy poznawcze u zwierząt, 489

Obecny status, 491

Psychologia ewolucyjna, 492

Wcześniejsze wpływy, 493

Wpływ socjobiologii, 495

Obecny status psychologii ewolucyjnej, 496

Uwaga końcowa, 497

Pytania do dyskusji, 497

Lektura zalecana, 498

Słownik, 501

Bibliografia, 507

Indeks osób, 535

Indeks rzeczowy, 543